

Asia: VN/7184/2019

Luonnos hallituksen esitykseksi yrityspalvelujen asiakastietojärjestelmästä annetun lain muuttamisesta ja siihen liittyen taloudelliseen toimintaan myönnetyn tuen yleisistä edellytyksistä annettuun lakiin liittyvän säädöksen muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Viite: HE-luonnos laeiksi yrityspalvelujen asiakastietojärjestelmästä annetun lain ja taloudelliseen toimintaan myönnettävän tuen yleisistä edellytyksistä annetun lain muuttamisesta, VN/7184/2019

Maa- ja metsätalousministeriön lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laeiksi yrityspalvelujen asiakastietojärjestelmästä annetun lain ja taloudelliseen toimintaan myönnettävän tuen yleisistä edellytyksistä annetun lain muuttamisesta

Esitysluonnoksessa ehdotetaan muutettavaksi yrityspalvelujen asiakastietojärjestelmästä annettua lakia (293/2017) ja siihen liittyen taloudelliseen toimintaan myönnettävän tuen yleisistä edellytyksistä annettua lakia (429/2016).

Esitysluonnoksen mukaan tavoitteena on tiedolla johtamisen parantaminen ja tiedonhallinnan tehostaminen sillä tavoin, että Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen (SEUT-sopimus) 107 artiklan 1 kohdan soveltamisalaan kuuluvista valtiontuista talletettaisiin nykyistä laajemmin tietoja yrityspalvelujen asiakastietojärjestelmään.

Maa- ja metsätalousministeriö osallistui yritystukien yhteistä tietovarantoa valmistelevan työryhmän työhön. Esitysluonnoksen mukaan tietojen tallettamisvelvoite ei koske maa- ja metsätalouden alkutuotantoon eikä kalatalouteen myönnettäviä tukia. Maa- ja metsätalousministeriö pitää tätä rajausta tärkeänä, mutta tämän tulisi tulla esiin lain soveltamisalassa siten, että yrityspalvelujen

asiakastietojärjestelmästä annetun lain ja taloudelliseen toimintaan myönnettävän tuen yleisistä edellytyksistä annetun lain soveltamisalat olisivat tältä osin yhteneväiset.

Rajauksen taustalla on lähtökohtana se, että maa- ja metsätalouden alkutuotanto ja kalatalous eivät kuulu taloudelliseen toimintaan myönnettävän tuen yleisistä edellytyksistä annetun lain soveltamisalaan. Kyseinen laki koskee ainoastaan SEUT-sopimuksen 107 artiklan 1 kohdan soveltamisalaan kuuluvia tukia. Maatalouden alkutuotantoon myönnettävät tuet kuuluvat SEUT-sopimuksen 42 artiklan soveltamisalaan EU:n yhteisen maatalouspolitiikan (CAP) mukaisissa tuissa.

Yrityspalvelujen asiakastietojärjestelmään talletettavia tietoja saisi luovuttaa toiselle tukiviranomaiselle ja Tilastokeskukselle tilastojen laatimiseksi. Tukiviranomaiset voisivat hyödyntää tietoja esimerkiksi vähämerkityksisen tuen (de minimis) tukikaton seurannassa. Maa- ja metsätalousministeriö kiinnittää huomiota siihen, että nyt suunnitteilla oleva laajennus yrityspalvelujen asiakastietojärjestelmään ei kuitenkaan olisi kattava valtiontukien rekisteri. Lisäksi on tärkeää, ettei esitysluonnoksesta saisi sellaista mielikuvaa, että yritystukien asiakastietojärjestelmä muodostaisi valtakunnallisen vähämerkityksisten tukien rekisterin.

Maa- ja metsätalousministeriö haluaa nostaa tässä yhteydessä esiin, että Ruokavirastolla on tiedot maatalouteen suunnatusta vähämerkityksisestä tuesta. Lisäksi maa- ja metsätalousministeriö toteaa, että jo nyt tiedot elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten yrityksille Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelmasta 2014-2020 myöntämistä valtiontuista, mukaan lukien Leader-ryhmien kautta haettu tuki, siirtyvät automaattisesti Ruokavirastosta yrityspalvelujen asiakastietojärjestelmään.

Esitysluonnoksen mukaan työ- ja elinkeinoministeriö veloitettaisiin luovuttamaan Euroopan komissiolle tiedot valtiontuista, joita julkaisu- ja avoimuusveloitteet koskevat. Maa- ja metsätalousministeriö toteaa tässä yhteydessä, että julkaisu- ja avoimuusvaatimukset ovat osa valtiontukisääntöjen noudattamista ja tukiviranomaiset tallettavat nykyisellään tiedot jokaisesta komission asetuksen (EU) N:o 651/2014 (ns. yleinen ryhmäpoikkeusasetus) mukaisen yli 500 000 euron suuruisen tuen myöntämisestä Euroopan komission ylläpitämälle Valtiontukien avoimuusmoduulin julkinen haku –sivustolle, josta on mahdollisuus saada tietoa myönnettyistä tuista. Jatkossa tiedot siirtyisivät sivustolle yrityspalvelujen asiakastietojärjestelmästä keskitetysti työ- ja elinkeinoministeriön toimesta.

Maa- ja metsätalousministeriö ei pidä tarkoituksenmukaisena sitä, että yrityspalvelujen asiakastietojärjestelmästä voisi hakea tukitietoja julkisen hakupalvelun kautta, sillä julkiset tiedot yli 500 000 euron tukien osalta ovat saatavilla edellä mainitulla tavalla maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalalla Ruokaviraston sivustolta sekä Euroopan komission sivustolta.

Yrityspalvelujen asiakastietojärjestelmässä tai sen yhteydessä olisi tarpeen julkaista tukijärjestelmistä myönnettyjen tietojen yhteenvetoja, joista saisi paremman yleiskäsityksen tuista.

Jatkossa tarvitaan myös viranomaisten omilta kotisivuilta löytyviä tietoja tuista, sillä tukitiedot vaativat rinnalle laajemmin informaatiota tukijärjestelmistä sekä tuista tehdyistä vaikuttavuusselvityksistä, jotta järjestelmistä voisi saada paremmin kokonaiskuvan.

Jotta ei syntyisi sellaista vaikutelmaa, että tietoja valtiontuista ei olisi tällä hetkellä avoimessa tietoverkossa kansalaisten, yritysten ja myös tutkijoiden saatavilla, niin maa- ja metsätalousministeriö haluaa tuoda esiin hallinnonalansa osalta olemassa olevan tiedon avoimen saatavuuden. Sen lisäksi, että avoimuusveloitteen piiriin kuuluvista tuista tallennetaan tiedot edellä mainittuun Euroopan komission Valtiontukien avoimuusmoduuliin, niin kaikki sekä alle että yli 500 000 euron tuet julkaistaan vuosittain Ruokaviraston verkkosivuilla, vaikka kaikki myönnetyt tuet eivät olisikaan tiettyyn tukeen noudatettavien valtiontukisääntöjen mukaan avoimuus- ja julkisuusvaatimusten piirissä.

Myös EU:n osaksi tai kokonaan rahoittamat maatalouden alkutuotannon tuet sekä EU:n osarahoittamien yritystukien maksutiedot julkaistaan vuosittain ja kuka tahansa voi hakea tietoja Ruokaviraston ylläpitämästä EU-tukitietojen hakupalvelusta. Lisäksi muuhun kuin maatalouden alkutuotantoon myönnettyistä yritystuista tiedot löytyvät Ruokaviraston Hankerekisteristä. Tällä hetkellä tukien julkaisutavasta säädetään Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU) N:o 1306/2013 (ns. horisontaalasetus).

Esitysluonnoksessa mainitaan tutkimustiedon tärkeys päätöksenteossa. Tutkivat voivat pyytää tietoja tutkimuskäyttöä varten Ruokavirastolta, jonka verkkosivuilla on ohjeet tietopyyntöjen tekemiseen. Tällöin tulee yksilöidä hakukriteerit. Asiakirjoja ja tietoja voidaan luovuttaa julkisuuslain (621/1999) mukaisesti. Julkisuuslaissa on säännös tietojen luovuttamisesta viranomaisen henkilörekisteristä tulosteena, kopiona tai sähköisesti. Tutkimustarkoitusta varten hakemuksen liitteenä tulee yleensä olla tutkimussuunnitelma.

Toteuttamisvaihtoehtojen osalta maa- ja metsätalousministeriö kiinnittää huomiota siihen, että Ahvenanmaallakin myönnetään valtiontukia. Esitysluonnoksessa tulisi pohtia sitä mahdollisuutta, että yritys harjoittaa toimintaa sekä Manner-Suomessa että Ahvenanmaalla. Ainakin vähämerkityksisten tukien osalta viranomaisilla lienee tarvetta tietojenvaihtoon ja siihen liittyen tulisi varmistaa, että lakisäätöjen tehtävän hoitamisessa tarvittavat tiedot voidaan tarpeen vaatiessa luovuttaa salassapitosäännösten estämättä.

Yrityspalvelujen asiakastietojärjestelmästä annetun lain 10 § 1 momentissa mainitaan Maaseutuvirasto. Maaseutuviraston nimi on nykyisin Ruokavirasto ja tältä osin kyseistä pykälää pitää tässä yhteydessä myös muuttaa.

Maa- ja metsätalousministeriö katsoo, että esitysluonnoksesta ei käy selkeästi ilmi, mitä henkilötietoja asiakastietojärjestelmä sisältää ja mitä uusia henkilötietoja esitetään talletettavaksi

asiakastietojärjestelmään. Esimerkiksi esitysluonnoksen perustelujen 4.2 luvussa todetaan, että asiakastietojärjestelmä voi sisältää henkilötietoja, mutta tietosisältöä ei kerrota tarkemmin. Maa- ja metsätalousministeriön käsityksen mukaan asiakastietojärjestelmään talletettaisiin jatkossa ilmeisesti pääosin vain oikeushenkilöitä koskevia tietoja. Yritystukia voidaan myöntää luonnollisille henkilöille ja sitä kautta luonnollisia henkilöitä koskevia tietoja tulisi talletettavaksi.

Maa- ja metsätalousministeriön mielestä on merkityksellistä nimenomaan arvioida niitä tietoja, jotka koskevat luonnollisille henkilöille myönnettyjä yrityspalveluja tai ylipäätään valtioneuvoston tukia. Jatkovalmistelussa voisi esimerkiksi arvioida, sisältyykö uuteen laajempaan tietojen tallettamisvelvollisuuteen henkilötietojen käsittelyn riskejä ja tehdä esityksen jatkovalmistelussa tätä koskevia tarkennuksia.

Maa- ja metsätalouden alkutuotannon sekä kalatalouden tukien saajissa on runsaasti luonnollisia henkilöitä ja jo henkilötietojen suojaan liittyvistä syistä on perusteltua rajata nämä maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan tuet suunnitellun yritystukirekisterin ulkopuolelle. Mitä enemmän henkilötietoja eri hallinnonaloilta kootaan yhteen tietojärjestelmään viranomaisten yhteiskäyttöön, sitä tarkemmin asia olisi perusteltava tietosuojanäkökulmasta. Suomessa toimii vajaat 50 000 maatilaa ja yksityisiä metsänomistajia (luonnollisia henkilöitä) on noin 600 000.

Kalliokoski Juuso
Maa- ja metsätalousministeriö